

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM
KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

A HITEL SZEREPE AZ ÖNKORMÁNYZATI GAZDÁLKODÁSBAN

DR. LADOS MIHÁLY

*Széchenyi István Egyetem – Kautz Gyula Gazdaságtudományi Kar
Regionális-tudományi és Közpolitikai Tanszék*

S z é c h e n y i I s t v á n E g y e t e m

Közszolgálati alapszak

© *Dr. Lados Mihály*

VÁZLAT

- 1. Önkormányzati hitel – elméleti alapvetések*
- 2. Tanácsi és önkormányzati hitelrendszer*
- 3. A kötvénykibocsátás*
- 4. Az önkormányzatok hitelezési gyakorlata*
- 5. A hitelrendszer fejlesztése*

AZ ÖNKORMÁNYZATI FINANSZÍROZÁS ÁLTALÁNOS KONCEPCIÓJA

HASZNÁLATI DÍJAK

HA A HELYI KÖZSZOLGÁLTATÁSOK
IGÉNYBEVÉTELÉNEK MÉRÉSE LEHETSÉGES
(PL. VEZETÉKES VÍZELLÁTÁS)

HELYI ADÓK

HA A HELYI KÖZSZOLGÁLTATÁSOK
IGÉNYBEVÉTELÉNEK MÉRÉSE NEM
LEHETSÉGES (PL. KÖZVILÁGÍTÁS)

KORMÁNYZATI TRANSZFEREK

- A) HA A HELYI KÖZSZOLGÁLTATÁSOK HASZNÁT
TÖBB ÖNKORMÁNYZAT LAKÓI ÉLVEZIK
- B) TELEPÜLÉSI KÜLÖNBSÉGEK KIEGYENLÍTÉSE

HITELEK

NAGY ÉRTÉKŰ TŐKEBERUHÁZÁSOK ESETÉN

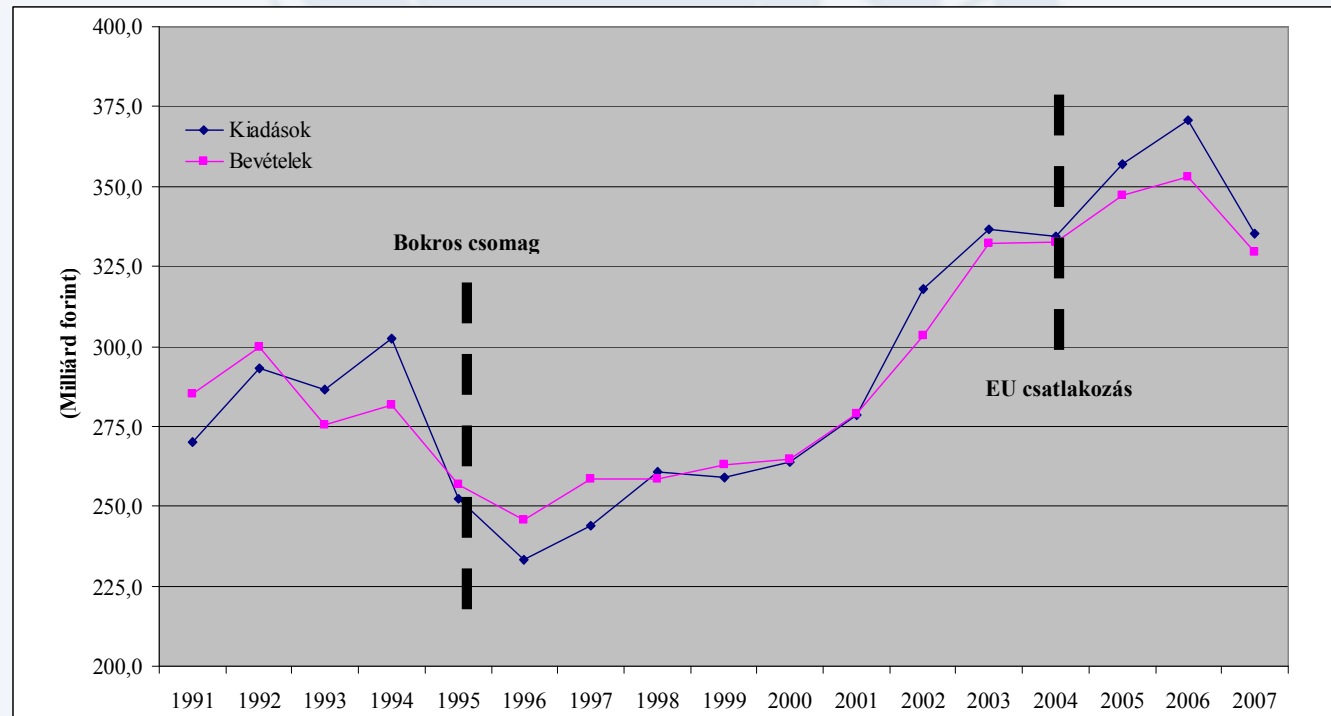

**AZ ÖNKORMÁNYZATOK KONSZOLIDÁLT MÉRLEGE GFS RENDSZERBEN
(MRD FT; ÖSSZEHASONLÍTÓ ÁRON: 1990 = 100)**

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Kiadások	270,0	293,0	286,6	302,5	252,3	233,1	243,9	260,6	259,1	264,0	278,6	317,9	336,5	334,5	356,8	370,9	335,3
Bevételek	285,2	299,6	275,4	281,6	257,0	245,6	258,6	258,8	263,1	264,8	278,8	303,3	332,3	332,5	347,1	352,8	329,6
Hiány	15,1	6,6	-11,2	-20,9	4,7	12,5	14,7	-1,8	4,0	0,8	0,2	-14,6	-4,2	-2,0	-9,8	-18,1	-5,7

* GFS rendszerben

Forrás: www.pm.gov.hu alapján Lados M. számítása

Szerkesztette: Lados M.

© Dr. Lados Mihály

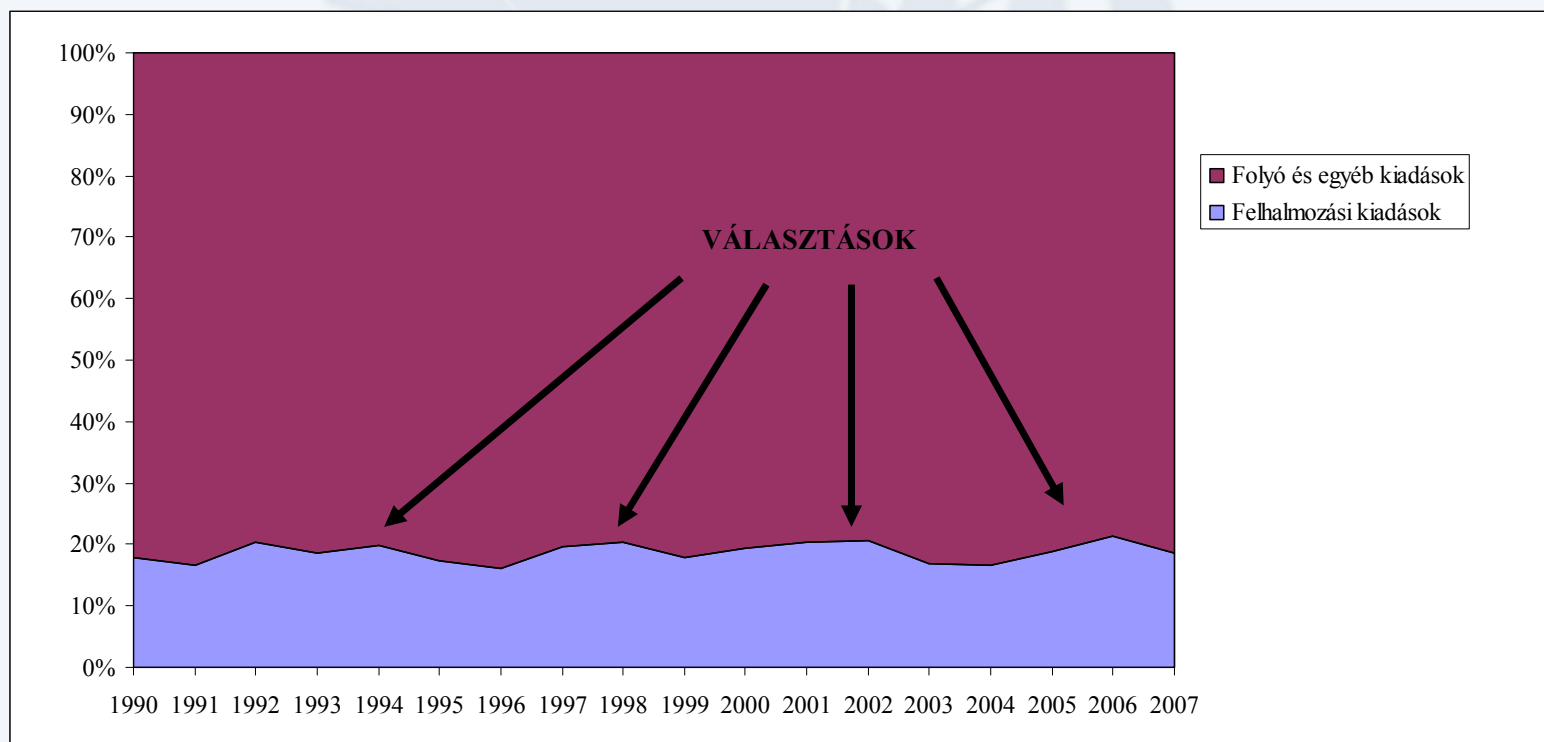
SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

A felhalmozási kiadások aránya az önkormányzati költségvetésekben*, 1990–2007 (%)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Felhalmozási kiadások	17,8	16,7	20,3	18,6	19,8	17,4	16,1	19,6	20,3	17,7	19,4	20,3	20,6	16,9	16,7	18,9	21,2	18,6
Folyó és egyéb kiadások	82,2	83,3	79,7	81,4	80,2	82,6	83,9	80,4	79,7	82,3	80,6	79,7	79,4	83,1	83,3	81,1	78,8	81,4
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

* GFS rendszerben

Forrás: www.pm.gov.hu alapján szerkesztette Lados M.

© Dr. Lados Mihály

AZ ÖNKORMÁNYZATOK BEVÉTELEINEK MEGOSZLÁSA, 1991-2007 (%)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Saját bevételek	19,7	23,2	25,3	26,1	29,0	33,7	38,9	35,5	37,1	39,0	38,3	36,1	33,6	35,0	35,4	36,8	36,0
<i>ebből: intézményi működési bevételek saját folyó bevételek</i>	10,9	10,8	10,0	9,8	9,7	10,1	10,8	13,2	12,6	12,0	11,0	10,9	9,4	9,9	9,2	8,6	8,7
<i>helyi adók</i>	2,5	3,4	2,7	1,7	2,5	2,9	3,2	3,3	3,3	3,6	3,7	3,3	3,6	3,9	4,0	3,8	3,5
<i>felhalmozási</i>	2,5	3,4	4,7	4,7	5,7	8,3	9,3	10,4	12,9	13,0	13,4	12,8	12,4	13,3	13,2	13,8	15,1
	3,9	5,5	7,9	9,9	11,1	12,3	15,5	8,6	8,3	10,6	10,1	9,0	8,2	7,9	9,0	10,5	10,2
Átengedett bevételek	12,2	13,0	8,8	8,7	11,7	11,2	12,0	13,5	13,3	15,0	15,2	15,1	16,8	18,2	16,3	15,8	16,6
<i>ebből: SZJA</i>	12,2	12,5	8,4	8,4	11,4	10,5	11,4	12,8	12,4	14,2	14,4	14,4	15,6	16,5	14,6	14,2	14,8
Állami hozzájárulások és támogatások	67,1	61,0	61,2	57,4	55,6	51,5	46,0	45,5	45,7	41,4	40,5	41,7	44,6	42,7	43,4	40,6	38,4
<i>ebből: normatív támogatások beruházási támogatások társadalombiztosítás</i>	38,4	33,8	35,7	28,8	28,4	24,1	21,6	19,4	20,6	19,4	18,9	17,5	23,6	22,7	22,1	19,0	17,1
	5,3	5,6	5,5	7,3	4,9	4,0	4,7	5,4	6,2	6,0	6,5	6,9	5,8	5,9	6,9	9,0	2,3
	17,4	16,1	15,8	16,1	15,5	15,4	14,0	13,6	13,7	13,5	12,6	13,2	14,4	13,5	12,8	11,9	11,1
Egyéb	1,0	2,8	4,7	7,8	3,7	3,5	3,0	5,5	3,9	4,5	6,0	7,1	5,0	4,1	4,9	6,9	9,0
<i>ebből: hitel/kötvény</i>	0,3	0,8	3,1	5,9	2,4	1,5	1,5	3,1	1,3	1,4	2,2	3,4	2,4	2,7	3,1	4,7	2,3
Tárgyévi bevétel összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Tárgyévi bevétel összesen (Mrd Ft)	386,5	502,3	581,3	730,3	819,2	963,2	1194,2	1397,4	1541,9	1710,9	1989,0	2316,1	2598,7	2761,2	3010,3	3245,1	3350,0

AZ ÖNKORMÁNYZATI HITELEK ÁLTALÁNOS KONCEPCIÓJA

- *A KÖZSZOLGÁLTATÁSOK HASZNOSSÁGI MODELLJÉVEL ÖSSZHANGBAN*
 - A KÖZSZOLGÁLTATÁS IGÉNYBE VEVŐJÉNEK A KAPOTT HASZNOSSÁG ARÁNYÁBAN KELL FIZETNIE
 - A SZOLGÁLTATÁS HASZNÁT TÖBB GENERÁCIÓ ÉLVEZI
 - A BERUHÁZÁS FINANSZÍROZÁSI IGÉNYE RÖVID TÁVÚ
- ↕
- ADÓVAL VAGY HASZNÁLATI DÍJJAL TÖRTÉNŐ FINANSZÍROZÁS CSAK HOSSZÚ TÁVON LEHETSÉGES
 - A VISSZATÉRÜLŐ BERUHÁZÁSOK FINANSZÍROZÁSA HITELLEL LEHETSÉGES

A FEJLETT ORSZÁGOK TAPASZTALATAI

- *A PÉNZ- ÉS TŐKEPIAC ELÉRHETŐSÉGE KORLÁTOZOTT AZ ÖNKORMÁNYZATOK SZÁMÁRA*

MERT

- ⇒ *ZAVARHATJA A KORMÁNYZAT STABILIZÁCIÓS POLITIKÁJÁT AZ ADÓSSÁGSZOLGÁLAT KEZELÉSÉBEN*
- ⇒ *RONTHATJA A MAGÁNSZEKTOR MŰKÖDÉSÉNEK HATÉKONYSÁGÁT (A NÖVEKVŐ HITELKERESLET EMELI A KAMATOK SZINTJÉT)*
- ⇒ *SZÜKSÉGES ELKERÜLNI A HELYI KÖLTSÉGVETÉSEK EGYENSÚLYHIÁNYÁT (POTNCIÁLIS CSŐDHELYZET KIALAKULÁSA A HELYI ÖNKORMÁNYZATOKNÁL)*

A KORLÁTOZÁS ESZKÖZEI

- A) *A HITEL FÖLVÉTELE CSAK AKKOR ENGEDÉLYEZETT A HELYI ÖNKORMÁNYZAT SZÁMÁRA, HA A BERUHÁZÁSI JAVASLATOT A MEGVALÓSÍTHATÓSÁGI TANULMÁNY ALAPJÁN ELFOGADTÁK*
- B) *SZÜKSÉGES A MAGASABB KORMÁNYZATI SZINT EGYETÉRTÉSE (ENGEDÉLYEZÉS)*
- C) *AZ ADÓSSÁGSZOLGÁLAT NEM HALADHATJA MEG A HELYI BEVÉTELEK BIZONYOS SZINTJÉT*
- D) *A KÖZPONTI KORMÁNYZAT EGY SZÁMÍTÁSI MÓDSZERREL HATÁROZZA MEG AZ EGYES PROJEKTEKNÉL FÖLVEHETŐ HITEL MAXIMUMÁT*
- E) *CSAK A KORMÁNYZAT ÁLTAL LÉTREHOZOTT ÖNKORMÁNYZATI HITEL ALAPBÓL LEHETSÉGES HITELFELVÉTEL A HELYI ÖNKORMÁNYZATOK SZÁMÁRA*

A HITELEK JELLEMZŐI 1

A KOCKÁZAT MÉRTÉKE SZERINT:

PIACI HITELEK

- BANKHITEL
- KÖTVÉNYKIBOCSÁTÁS

TÁMOGATOTT HITELEK

- BANKHITEL
- KÖTVÉNYKIBOCSÁTÁS

A HITELEK JELLEMZŐI 2-3

A HITEL LEJÁRATA SZERINT

ÉVEN BELÜLI HITELEK

(RÖVID LEJÁRATÚ HITELEK)

ÉVEN TÚLI HITELEK

**(KÖZÉP- ÉS HOSSZÚ LEJÁRATÚ
HITELEK)**

A HITEL FUNKCIÓJA SZERINT

LIKVIDITÁSI HITEL

**(MŰKÖDÉSI KÖLTSÉGEK FI-
NANSÍROZÁSA)**

BERUHÁZÁSI HITELEK

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM
KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

A HITELEK JELLEMZŐI 4

A HITEL INTÉZMÉNYRENDSZERE SZERINT

**SPECIÁLIS NEMZETI KORMÁNYZATI VAGY
NEMZETKÖZI (HITEL)ALAPOK**

PÉNZ- ÉS TŐKEPIAC

**(KERESKEDELMI VAGY SPECIALIZÁLT BANKOK,
NEMZETKÖZI BANKOK, BEFEKTETÉSI ALAPOK)**

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

A TANÁCSI ÉS AZ ÖNKORMÁNYZATI HITELRENDSZER ÖSSZEHASONLÍTÁSA

	<i>TANÁCSI HITELEK (1990 ELŐTT)</i>	<i>ÖNKORMÁNYZATI HITELEK (1990 UTÁN)</i>
KORLÁTOZÁS	KORLÁZOTT	NEM KORLÁTOZOTT
TÍPUSOK <ul style="list-style-type: none">• <i>TÁMOGATOTT HITELEK</i><ul style="list-style-type: none">⇒ KAMATMENTES⇒ KAMATTÁMOGATÁS• <i>PIACI HITELEK</i><ul style="list-style-type: none">⇒ HITEL⇒ KÖTVÉNY	X X - X (1981-TŐL)	X (X) X X
LEJÁRAT <ul style="list-style-type: none">• <i>ÉVEN BELÜLI</i>• <i>1-5 ÉVES</i>• <i>6-10 ÉVES</i>• <i>10 ÉVNÉL HOSSZABB</i>	X - X X	X X X (X)
INTÉZMÉNYRENDSZER <ul style="list-style-type: none">• <i>KÖZPONTI HITELKERET</i>• <i>BANKRENDSZER</i>• <i>PÉNZ- ÉS TŐKEPIAC</i>	X OTP -	X SZABAD VÁLASZTÁS X

A KÖTVÉNYKIBOCSÁTÁSOK ALKALMAZÁSÁNAK GÁTLÓ TÉNYEZŐI MAGYARORSZÁGON

- ***HIÁNYZÓ INTÉZMÉNYRENDSZER***
 - ⇒ ÉRTÉKTŐZSDE HIÁNYA
 - ⇒ ÉRTÉKPAPÍRFORGALMAZÓK HIÁNYA
 - ⇒ BEFEKTETÉSI ALAPOK HIÁNYA
 - ⇒ INTÉZMÉNYI BEFEKTETŐK HIÁNYA

- ***ERŐS VERSENYHELYZET***
 - ⇒ BANK SZEKTOR
 - ⇒ ÁLLAMPAPÍROK

- ***MAGAS INFLÁCIÓ***

A HELYI ÖNKORMÁNYZATOK PÉNZÜGYI HELYZETÉNEK ÉRTÉKELÉSE (1991-1994)

- ⇒ **A HITELT FÖLVEVŐ ÖNKORMÁNYZATOK SZÁMA**
- ⇒ **A HITELEZÉS JELLEMZŐI**
 - *MŰKÖDÉSI ÉS FEJLESZTÉSI HITELEK MEGOSZLÁSA*
 - *TRENDEK*
- ⇒ **AZ ADÓSSÁGSZOLGÁLAT POTENCIÁLIS FORRÁSAI**
 - *HELYI ADÓBEVÉTELEK*
 - *FELHALMOZÁSI BEVÉTELEK*
- ⇒ **AZ ADÓSSÁGSZOLGÁLAT MÉRTÉKE**

A HITELSZÜKSÉGLETE (1991-1994)

A HITEL ÁTLAGOS ARÁNYA AZ ÉVES KÖLTSÉGVETÉSEKBE	A HELYI ÖNKORMÁNYZATOK	
	SZÁMA (DB)	ARÁNYA (%)
30%-NÁL MAGASABB	4	0,1
25,0 – 29,9%	12	0,4
20,0 – 24,9%	22	0,7
15,0 – 19,9%	75	2,4
10,0 – 14,9%	172	5,4
5,0 – 9,9%	405	12,8
1,0 – 4,9%	767	24,2
0,1 – 0,9%	829	26,2
NEM VETT FEL HITELT	881	27,5
ÖSSZESEN	3.167	100,0

A FELMÉRÉS EREDMÉNYE

A HIBÁS HELYI HITELPOLITIKÁK KÖVETLKEZTÉBEN:

- ⊖ **30-40 HELYI ÖNKORMÁNYZAT RENDKÍVÜL ROSSZ PÉNZÜGYI HELYZETBE KERÜLT**
- ⊖ **KÖZEL 250 HELYI ÖNKORMÁNYZAT ÉRI EL A VESZÉLYES ZÓNÁT**
- ⊖ **400-500 HELYI ÖNKORMÁNYZAT SÚRGÖS PÉNZÜGYI ÁTVILÁGÍTÁSA SZÜKSÉGES**

SZÜKSÉGES INTÉZKEDÉSEK

⇒ AZ ÖNKORMÁNYZATI GAZDÁLKODÁS CSÖDHELYZETÉNEK KEZELÉSE, SZABÁLYOZÁSA

- *KORMÁNYZATI TÁMOGATÁSSAL NEM SEGÍTIK AZ ADOTT ÖNKORMÁNYZATOT*
- *A HITELFELVÉTEL KORLÁTOZÁSA*

⇒ A PÉNZÜGYI ELLENŐRZÉS HATÉKONYSÁGÁNAK FOKOZÁSA

- *KÖZPONTI KORMÁNYZAT ÁLTAL*
- *BELSŐ ELLENŐRZÉS (SAJÁT, MEGBÍZOTT)*

⇒ A HELYI ÖNKORMÁNYZATOK HUMÁN ERŐFORRÁSAINAK ERŐSÍTÉSE

- *BERUHÁZÁS FINANSZÍROZÁSI TANFOLYAMOK*
- *BERUHÁZÁS FINANSZÍROZÁSI KÉZIKÖNYVEK A HELYI ÖNKORMÁNYZATOK SZÁMÁRA*

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM
KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

Dr. Lados Mihály

tudományos főmunkatárs, intézetigazgató

MTA RKK Nyugat-magyarországi Tudományos Intézet

9022 Győr, Liszt F. u. 10. Tel.: 96/516-570

E-mail: ladosm@rkk.hu